

Entegrasyon Sürecinde Göçmen Aile Yapısında Yaşanan Değişimler: Batman'daki Suriyeliler Örneği

Changes in the Immigrant Family Structure During the Integration Process: The Case of Syrians in Batman

Muzaffer Bimay¹, Erdal Çetin²

Öz

Bu makale, göç sonrası entegrasyon sürecinde göçmen aile yapısında meydana gelen değişimleri Batman'da ikamet eden Suriyeli sığınmacılar üzerinden ortaya koymayı amaçlamıştır. Özellikle göçmen ailelerin göç öncesi sosyo-kültürel davranışlarını sürdürüp sürdürmediklerini ve yeni topluma aidiyet duyup duymadıklarını yeni bir aile inşası sürecindeki değişme üzerinden incelemiştir. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinde kullanılan odak grup görüşme ve derinlemesine bireysel görüşme şeklinde gerçekleştirilmiştir. Bunun için Batman'da yaşayan ve rastgele seçilen aileler ile derinlemesine görüşmeler sağlanmıştır. Böylece ailelerin göç öncesi ve sonrasında aile yapısı ve çevre ile olan dinamik etkileşimine yer verilmiş ve Suriye'den Türkiye'ye gelen göçmen aile üyelerinin mekânsal uyumları, kimlik ve aidiyet oluşum süreçleri, geleneksel ve dinsel davranış örüntülerini içeren sosyo-ekonomik ve kültürel entegrasyonun mekan kaynaklı meydana getirdiği değişimler araştırılmıştır. Elde edilen bulgulardan hareketle göçmen ailelerde eski ile yeni arasında yabancılaşma, kültürel çatışma, cinsiyet ayrımcılığı, zorunlu değişimlerin yaşandığı yeni kalıplara dayanan aile ilişkilerinin ortaya çıktığı, aile yapılarının göçmenlerin göç ettikleri yerdeki sosyo-ekonomik ve kültürel etkilerin yanı sıra kendi ülkelerinden getirdikleri kültürel anlamlar ve sosyal uygulamalarla yeniden şekillendiği tespit edilmiştir. Göç sonrası ailenin yeniden inşasında kadınlar ve gençlerin etkisinin tartışılmaz olduğu ve bu süreçte toplumsal yapının tüm unsurları arasındaki etkileşime dayanarak göç öncesi ve sonrası tüm sosyo-kültürel davranış kalıplarının sentezlendiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Göç, Entegrasyon, Aile Yapısı, Suriyeliler, Batman

Abstract

This article aims to reveal the changes in the migrant family structure during the post-migration integration process through the Syrian asylum seeker residing in Batman. In particular, it examined whether immigrant families continued their socio-cultural behaviors before migration and whether they felt a sense of belonging to the new society through the change in the process of building a new family. The study was carried out in the form of focus group interviews and in-depth individual interviews, which are used in qualitative research methods. For this, in-depth interviews were conducted with randomly selected families living in Batman. Thus, the dynamic interaction of families with the family structure and the environment before and after the migration was included and the spatial adaptation of the immigrant family members from Syria, the processes of identity and belonging formation, and the spatial-based changes of socio-economic and cultural integration including traditional and religious behavior patterns were examined. Based on the findings, family relations based on new patterns of alienation, cultural conflict, gender discrimination, forced changes among the immigrant families between the old and the new, family structures, the socio-economic and cultural effects of the immigrants in the place they migrated, as well as the cultural meanings and social meanings they brought from their own countries were observed. It has been determined that the impact of women and young people in the reconstruction of the family after migration is indisputable, and in this process, all socio-cultural behavior patterns before and after migration are synthesized based on the interaction between all elements of the social structure.

Keywords: International Migration, Integration, Family Structure, Syrians, Batman

Araştırma Makalesi [Research Paper]

JEL Codes: F22, K37, R23

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı: Çalışmanın araştırma kısmı Batman Üniversitesi Etik Kurulundan 03.03.2023 tarih ve 2023 / 2 sayılı Kararı ile alınan izin doğrultusunda gerçekleştirilmiştir.

Submitted: 27 / 06 / 2023

Accepted: 17 / 08 / 2023

¹ Doç. Dr., Batman Üniversitesi, Batman, Türkiye, muzafferbimay@gmail.com, Orcid No: <https://orcid.org/0000-0002-6742-2852>

² Dr. Öğr. Üyesi, Batman Üniversitesi, Batman, Türkiye, erdal.cetin@batman.edu.tr, Orcid No: <https://orcid.org/0000-0003-4258-123X>

Giriş

Toplumların sosyo-ekonomik ve kültürel yapılarını oluşturan, etkileyen ve değiştiren en önemli sosyal olaylardan biri olan göç olgusu, mekân ve zaman boyutunu da içeren uzun soluklu bir süreci kapsamaktadır. Göçler; iyi ekonomik ve sosyal olanaklar elde etmek için gönüllü yapılabileceği gibi savaş, terör ve şiddet olayları ve doğal afetler gibi zorunlu nedenlerle de gerçekleşebilmektedir (Bimay, 2020a: 50). Dünyada ve Türkiye’de son yıllarda zorunlu nedenlerle göç etme eğilimi giderek artmakta ve özellikle son 20 yılda yaşanan göçlerle birlikte iki katına çıktığı görülmektedir (Boruszak-Kiziukiewicz ve Kmita, 2020: 2). İklim değişikliklerinden kaynaklanan çevresel sorunlar, ekonomik krizlerin yol açtığı gelir dağılımı adaletsizliği, uluslararası enerji kaynaklarının paylaşım mücadelesi ve bunun sonucunda ortaya çıkan savaş ve çatışmalar nedeniyle gelecekte de göçlerin artarak devam edeceği belirtilmektedir (Bimay, 2021:87).

Göçler, genellikle kitlesel veya gruplar halinde aile üyelerinin birlikte gerçekleştirdiği yer değiştirmelerdir (Fix, Zimmermann ve Passel, 2001: 7). Bu türden göçlerin miktarı ve kalış süresinin öngörülememesi, göçmenlerin vardıkları ülkelerde başta barınma, dil sorunu, sağlık, eğitim, iş olmak üzere sosyo-ekonomik, siyasal ve kültürel etkileşimi içeren çok kapsamlı bir entegrasyon sürecini zorunlu kılmaktadır (Ager ve Strang, 2004; Fielden, 2008). Ancak göçmen aile yapıları, göç edilen ülkelerin mevzuat yapısı, sosyal, ekonomik ve siyasal koşulları bu süreci zorlaştırmakta ve beraberinde birçok soruna yol açmaktadır (Chambers, 1986). Göçle birlikte sarsıcı bir deneyim riski taşıyan ailelerde çocuk, genç, kadın, erkek, yetişkin ve yaşlı demeden tüm bireylerin bu süreçten farklı açılardan ve farklı düzeylerde etkilenmeleri, yeni bir aile inşası sürecini gerektirmektedir. Bu inşa sürecinde göçmenler, doğdukları kültür ile yerleştikleri kültür arasında sürekli gidip gelmekte ve iki kültür arasında bir denge sağlama ve bunlardan birini seçme baskısı ile karşılaşmaktadır (Cheah, Leung ve Zhou, 2013). Dolayısıyla göç öncesine göre aile bireyleri arasındaki ilişkiler, bireylerin konumları, ilişki kalıpları bu yeni süreçte farklılaşmaktadır. Özellikle aile üyelerinin yanlarında getirdikleri kültürel semboller, örüntüler, aile değerleri ve normların yeni olanaklarla karşılaşmasında çatışma, baskılanma ve kabullenme ortaya çıkabilmektedir. Bu bakımdan bu makalede, göç sonrası yeni aile inşasında birçok unsurun etkili olduğu, ancak bunların göçmen ailede nasıl bir değişime yol açtığı ve bu değişimin aile bireyleri arasında farklı olmasının arkasında yatan nedenlerin ne olduğu konusunda incelemeler yapılmaktadır.

Buradan hareketle ele alınan çalışmanın amacı, son 13 yılda Batman kentine göç eden Suriyeli sığınmacı ailelerin kente entegrasyon sürecinde yaşadıkları değişimleri, kültürel ve sosyal etkileşimleri ve bunların nedenlerini yeni aile inşası sürecinde aile üyeleri bağlamında ele almaktır. Araştırmanın yapıldığı tarihler itibarıyla geçici koruma kapsamında Türkiye’de 3.419.328, Batman’da ise 12.254 kayıtlı Suriyeli sığınmacı bulunmaktadır (Göç İdaresi Başkanlığı [GİB], 2023). Bu rakam, sadece Batman’da yaklaşık 3000 ailenin olduğunu göstermektedir. Göçlerin başladığı ilk dönemlerde geçici olarak görülen, ancak savaşın uzamasıyla birlikte göç edilen ülkelerde kalıcı hale gelen sığınmacı göçüyle ilgili birçok araştırma yapılmıştır. Apak (2014), Akdeniz (2014), Erdoğan (2015), Harunoğulları (2016), Bulut, Kayagil ve Karpuz (2016), Yıldırım, İslamoğlu ve İyem (2017), Duğan ve Gürbüz (2018), Aslan ve Güngör (2019) ve Bimay (2020-a)’ın Suriyelilerin entegrasyonuna ilişkin yapılan çalışmalar bunlardan bazılarıdır. Ancak bu süre zarfında ailelerdeki değişimleri ele alan akademik çalışmaların sayısı yok denecek kadar az olması bu çalışmanın yapılmasını teşvik etmiştir. Özellikle Batman kenti özelinde göçmen ailelerindeki değişimi ele alan daha fazla saha araştırmasına ihtiyaç duyulması, bu araştırmanın temel motivasyonunu oluşturmuştur. Esasen tarihsel olarak, göç araştırmaları aileye ve onun göç hareketlerindeki rolüne çok az ilgi göstermiştir (Waters ve Yeuh, 2023: 2). Dolayısıyla bu çalışmanın kapsam ve evreni açısından alanındaki ilk çalışmalardan biri olması hasebiyle, çalışma sonucunda elde edilen veriler ışığında yapılacak öngörülerle literatüre önemli katkılar sunması hedeflenmiştir. Batman kent merkezinde bulunan Suriyeli sığınmacıları kapsayan çalışmanın örneklemi Suriyeli aileler oluşturması ve bu ailelerdeki değişimi ele alması günümüzde sıklıkla politika malzemesi yapılan sığınmacıların geri gönderilmesi meselesine de önemli katkı sağlayacaktır. Bu çerçevede ele alınan çalışmanın ilk bölümünde göç, aile ve toplumsal değişim ilişkisi incelenmiştir. Daha sonra araştırma bulguları yapılan tartışma ile analiz edilmiştir. En sonunda sonuç kısmında elde edilen veriler bağlamında çalışma kısaca yorumlanarak tamamlanmıştır.

1. Göç, Aile ve Toplumsal Değişme

Toplumlar dinamik ve sürekli değişim gösteren yapılardır. Bu yapıların işleyişini sürdürmesine yardım eden en alt kurum ise ailedir. Aile; üyeleri kan, evlilik, anlaşma veya evlat edinmeyle birbirine bağlı bir ilişki sürdüren, üreme ve toplum üyelerinin bakımı için birincil sorumluluğu paylaşan bir grup insanın oluşturduğu kurumdur (Schaefer, 2009). Bu kurum sosyo-ekonomik ve kültürel farklılıklara bağlı olarak çekirdek ve geniş aile şeklinde zamanla çeşitli türlere ayrılmıştır. Özellikle 19. yüzyıldan itibaren ortaya çıkan sanayileşme ve kentleşmeye bağlı olarak artan eğitim olanakları ve gelişen seküler yaşam tarzının da etkisiyle çekirdek aile tipi daha çok görünür hale gelmiştir.

Toplumdaki ilk sosyalleşme aracı olan aile, çocuğun toplumla bütünleşmesini sağlayan işlevler gereği temel normları, değerleri, tutum ve davranışları aktarmayı sağlamaktadır (Bayhan, 2020: 355). Ailenin işlevleri ise ekonomik ihtiyaçları

karşılama, çocukların eğitimini üstlenmek ve planlamak, çocuklara statü sağlamak, din eğitimi vermek, boş zamanlarda etkinlikler gerçekleştirmek, aile üyelerinin birbirini koruması ve karşılıklı sevgi ortamı yaratmak olarak sıralanabilir (Ogburn, 1938: 139). Ancak her toplumda aynı olmasa bile göç vb. sosyal olaylar nedeniyle aile yaşamında ve ailenin işlevlerinde sosyo-ekonomik ve kültürel koşullara bağlı olarak değişimler meydana gelmekte ve bu durum buldukları yeni toplumsal yapıyı önemli ölçüde etkilemektedir (Clark, Glick ve Bures, 2009: 856). Özellikle göç olayı, her yaş ve cinsiyetten aile bireyini etkileyen travmatik bir süreci içermektedir. Bireylerin önceden edindikleri toplumsal değerler sistemini sarstığı gibi, mevcut kurumsal davranışları ve değerleri de yeniden belirlemekte veya şekillendirmektedir (Jabbar ve Zaza, 2014:1515).

Esasında aile üyeleri, yaşamın her aşamasında önemli şekillerde birbirine bağlıdır ve bu ilişkiler yaşamları boyunca bireyler için önemli bir sosyal bağlantı ve sosyal etki kaynağıdır (Umberson, Crosnoe ve Reczek, 2010). Araştırmalarda göç sonrası yeniden bir yaşam inşası sürecinde, göçmen ailelerin göç öncesi aile deneyimlerinden, normlarından ve kültürel kalıplarından yararlanmaya devam ettikleri ve eski kimlik ve aidiyetlerin özellikle dil ve din gibi kültürel kodlar bağlamında değişimi engellediği görülmektedir (Foner, 1997; Poli, 2012). Ancak göçmenlerin karşılaştıkları yeni koşullarda yeni inanç, değer ve kültürel simgenin yanı sıra yeni davranış kalıpları edindikleri de ortaya çıkmaktadır. Göç edilen yerde olumsuz karşılanma gibi farklı tutum ve davranışların yanı sıra dil ve kimlik gibi değerlerde önemli değişiklikler gözlemlenebilmektedir (Miao, Costigan ve MacDonald, 2018). Özellikle farklı dil konuşmak zorunda kalan aile bireyleri arasındaki bağların yavaş yavaş ortadan kalktığı, ailenin bütünleştirici etkisinin kaybolduğu ve bu durumun yabancılaşmaya yol açtığı belirtilmektedir (Chambers, 2005:40, 102). Bazı eski inançlar ve sosyal kurumlar, görünüşte bozulmamış olarak devam ederken, yeni çevrede biçim ve işlev olarak sadece üstü kapalı da olsa değişebilmektedir (Foner, 1997:966). Etno-dinsel ve etno-milliyetçilik algılarına bağlı olarak ortaya çıkan bu değişimler (Gümüş, 1997: 244) göç edilen yerdeki toplumsal yapıda gereksinimlerin karşılanma derecesi, aile bireylerinin eğitim düzeyi ve bilgi birikimi ve bunun göç edilen yerde yeni statü edinmelerine yol açması, göç edilen toplum bireylerinin refah ve gelecek beklentileri, menşei oldukları toplumla olan aidiyet duyguları şeklinde açıklanmaktadır (Fichter, 1990).

Göç sonrasında aileler için menşei oldukları kültürün tatmin edici özelliği ne kadar etkiliyse yeni sürece uyum ve aidiyet daha fazla zorlaşabilmektedir (Bimay, 2020a: 355). Egemen gruplar, göçmen kültürlerin ilkel, durağan, gerici ve tehdit olarak gördükleri için göçmenler, kendi oluşturdukları mahallelerde "güvensiz" ortamın "ikincil" olma hissi ile kendi kültürleri etrafında cemaatleşmeye giderek toplumsal farkındalık yaratmalarına yol açmaktadır. Bu sebeple göçmen aileler tarihleri ve gelenekleriyle göç sürecindeki güncel durum dinamikleriyle bir bağ kurabildiği ölçüde yaşama şansına sahip olabilmektedir. Tam tersine durağan ve çevreye uyum sağlamada yetersiz olan kültürlerin yaşama şansı azalmakta ve ayrımcı, sömürücü, ayrıştırıcı çatışmalara neden olmaktadır (Castles ve Miller, 2008: 53-54).

Genellikle göçmen aileler, göç etme sürecinde kabul ettirme ve dışlanma dikotomisiyle (ikilemiyle) karşı karşıya kalmaktadırlar. Bazı durumlarda yerli halk ile yabancılaşma, çatışma ve sonunda uyumsuzluk gibi toplumsal sorunlar da yaşanabilmektedir. Başlangıçta aile üyeleri, göç ettiği bölgedeki halklarla kültür ve tarihi bir geçmiş paylaşırsa da genellikle birkaç kuşak sürebilen bir dönem için kendini farklı, kısmen dışlanmış marjinal biri olarak hissetmektedirler (Bimay, 2019:84). Çünkü dışlanmayla göçmen ailesi çeşitli neden ve gerekçelerle daha büyük ve etkili toplumsal ilişkiler sistemine dâhil edilmemekte, tersine yok sayılmakta ya da çeşitli engel veya fiziki araçlarla uzak tutulmaya çalışılmaktadır (Dedeoğlu ve Gökmen, 2011). Kuşkusuz, her farklı coğrafya ve toplumda değişik dışlanma türleri bulunmaktadır. Dışlanma zamanla beraberinde içselleştirmeyi getirebilmektedir. Bununla aileler sorunlarla baş etmelerinde mantıksal ve duygusal açıklamalar ortaya koyarak uyum sağlama çabası içine girmektedirler (Lazarus ve Folkman, 1984). Bu noktada entegrasyon stratejilerini etno-kültürel ve geniş toplum açısından açıklayan Berry (1997 ve 2001), göç edenlerin bu yeni durumda "kültürleşme" sürecine girdiklerini ve göç edenlerin asimilasyon (assimilation), ayrılma (separation), bütünleşme (integration) ve marjinalite (marginalism) gibi dört seçenikle karşı karşıya kalabileceğini belirtmektedir. Aile bireyleri kültürel kimliğini korumaya devam ettirmeyip göç ettikleri yerin egemen kültürünü benimseyerek ve onun gibi olma arzusu içine girerek yeni bir yaşam tarzı benimsediklerinde "asimilasyon"; bireylerin özgün kültürlerini korumaya değer verdikleri ve aynı zamanda başkalarıyla etkileşim kurmaktan kaçınmak istediğinde ise "ayrılma"; hem diğer gruplarla günlük etkileşimde bulunmak hem de kendi orijinal kültürünün korunmasına ilgi duyulması halinde "entegrasyon" ve son olarak, kültürel korumaya (genellikle zorla uygulanan kültürel kayıplar sebebiyle) ve toplumsal değerlerle (çoğunlukla dışlanma veya ayrımcılık sebepleri nedeniyle) ilişki kurma konusunda az ilgi olması durumunda "marjinalleşme" ortaya çıkmaktadır (Bimay, 2020b: 1934). Bu durumda aile bireyleri kendilerini ne kendi öz kültürel gruplarıyla ne de göç ettikleri yerdeki egemen kültürle özdeşleştirmektedir.

Ev sahibi toplum ile göçmen arasındaki karşılıklı uyum sürecini ifade eden entegrasyon, göçmenlerin hem birey hem de grup olarak toplumun bir parçası kabul edilmesini sağlamaktadır. Göç süreci bireylerin önceden sahip oldukları bütün toplumsal değerler sistemini sarstığı gibi, mevcut kurumsal davranışları ve değerleri de yeniden belirlemekte veya şekillendirmektedir (Jabbar ve Zaza, 2014:1515). Göç sürecinde yaşanan fiziksel yer değiştirme olayının yanı sıra maddi ve manevi tüm değerler de göç edilen yerlere taşındığı için hem göç alan hem de göç veren yerlerde sosyo-ekonomik ve kültürel değişimler yaşanabilmektedir. Bu süreçte kadınlar, çocuklar, yaşlılar ve engelli bireyler daha fazla etkilenmekte ve

devlet, aile, akraba, din, mezhep, kültür gibi ataerkil değerler sisteminin taşıyıcısı ve yeniden üreticisi yapılar olarak karşı karşıya gelmektedirler. Çocuklar ve gençler değişim sürecini hızla yaşarken, ebeveynler ise daha temkinli ve direnerek yaşamaktadırlar (Levi Strauss, 2012). Ayrıca ebeveynler, sadece kendi kültürlenmeleri ile ilgili zorluklarla karşılaşmakla kalmazlar, aynı zamanda yeni kültüre uyum sürecinde çocukları için özel bir rol oynamak zorunda kalabilmektedirler (Boruszak-Kiziukiewicz ve Kmita, 2020:2). Benzer şekilde ebeveynlerdeki değişime bağlı olarak geniş aile yapısından çekirdek aile yapısına geçişin hızlandığı, ailenin parçalanması karşısında karar vermede kadının rolünün arttığı, artan gelirin kadınların gösterişçi tüketim kalıpları benimsemesine neden olduğu belirtilmektedir (Abadan-Unat, 2002:178).

Entegrasyon sürecinde biyolojik, psikolojik ve toplumsal değişimin en hassas evresinde bulunan genç bireylerde çok boyutlu sorunlarla karşılaşabilmektedir. Özellikle göç edilen topluma cinsiyet, aile yapısı, sosyal tabaka, eğitim, yaşanan yer, meslek, din, dil, etnisite ve tüketim alışkanlıkları bakımından "aidiyet" hissedip hissetmediği entegrasyon sürecini önemli ölçüde etkilemektedir. Benzer şekilde çocuklarda yeterli beslenme ve eğitime ulaşamayanların gündelik ilişkilerde daha kırılgan hale geldikleri hem menşei hem de vardıkları ülkeler için risk barındırdıkları belirtilmektedir (Öz, 2022: 564). Özellikle kız çocuklarının psikolojik açıdan sıkıntılar çektiği, kendi ailelerine de bu sorunları anlatamadıkları, erken yaşta evlilikler yaptıkları ve sonrasında boşanmalar yaşandığı ve onları yönlendirecek kimse olmadığı için de sorunların büyüdüğü belirtilmektedir (UNICEF, 2014). Böylece ebeveynlerle çocuklar arasındaki iletişim kopmakta ve kontrol edilemez bir hal almaktadır. Vasıfsız ve denetimsiz iş alanlarında çalışmak zorunda kalan bu çocuklar aileleri ve çevresi için birer tehdit unsuru haline gelmekte ve "öteki" algısıyla birlikte bulunduğu çevrede aidiyet duygusu yaşayabilmektedir.

Öte yandan son on yıllarda bazı göç teorisyenlerinin iddia ettiği gibi ulus devletlerde entegrasyon için tek çıkar yolun asimilasyon veya kültürleşme olmadığı, ulusötesicilik (transnationalism) ile göçmenlerin menşei ülke kültürünü hedef ülke kültürüyle beraber sürdürme imkanı olduğunu belirtilmektedir (Portes, Guarnizo ve Landolt,1999). Küreselleşme ve bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelere bağlı olarak menşei ve hedef ülke arasında hızlanan bilgi akışı sayesinde iki ülke içinde yaşananları yakından takip edebilme ve taraflarla ilişki kurabilmeyi ifade eden ulusötesicilik (transnationalism), özellikle aile göçlerinde kültürel kopuşun zor olduğu süreçlerde iki ülke deneyimlerini yaşama imkânı bulan bir süreci esas almaktadır. Ulusötesi göçmenler kendi sosyo-ekonomik, kültürel ve politik çıkar ve aktivitelerini sürdürmek için iki ya da daha fazla ülke arasında gidip gelmektedir. Aile bireyleri bir taraftan göç etmeden önceki belirli homojen ve sıradanlaşmış kuşaktan kuşağa aktarılan norm ve davranışları sürdürmeye çalışırken, öte taraftan göç sonrasında aile bireylerinin sürekli bir arayış içine girmek zorunda kaldığı yeni toplumsal yapıda değişimin özelliği de farklılaştığı görülmektedir. Böylece hedef ülkeye entegre olurlarken aynı zamanda köken ülkeyle olan bağları koruma eğilimi ortaya çıkmaktadır (Bartram, Monforte ve Poros, 2017:301-302). Elbette ulusötesiciliğin bu sosyal ve ekonomik faydalarının yanında zamanla ulusal kimliği parçalamaya yönelik olumsuz etkileri de düşünülebilir. Ancak bu tartışmaya açık yorumların ötesinde ulusötesicilik, ekonomik ve kültürel faydalar sağlamanın yanı sıra, toplumların bir bütün olarak güvenlik ve istikrarını sağlamak açısından önemlidir.

2. Hukuki Statüleri Açısından Suriyeli Göçmenler

2010 yılında birçok Ortadoğu ve Afrika ülkesinde başlayan ve "Arap Baharı" olarak adlandırılan halk ayaklanmaları sonucu Suriye'de iç çatışmalar yaşanmış ve 10 milyondan fazla insan yerinden olmuştur. Başta sınırdaki komşu ülkelere olmak üzere dünyanın dört bir tarafına yönelen göçmenlerden en çok etkilenen ülke ise Türkiye olmuştur. 10 yıldan fazladır 4 milyona yakın Suriyeliye ev sahipliği yapan Türkiye, kabul, entegrasyon ve vatandaşlığı içeren bir dizi uygulamayı hayata geçirmiş ve peyderpey mevzuatını değiştirmek zorunda kalmıştır. Göç edenlerin genellikle kadın, çocuk ve yaşlılardan oluşan ailelerin olması entegrasyon sürecini zorlaştırmış ve uluslararası statü sorununu gündeme getirmiştir.

Bilindiği gibi Türkiye'de ve dünyada göç edenlere yönelik farklı tanım, uygulama ve statüler hayata geçirilmiştir. Dünyada "göçmen" kavramı; bir ülkede bulunan yabancıların tümü olarak ifade edilirken Türk hukuk sisteminde daha "muhafazakâr" bir tanım kullanılmaya çalışılmıştır. Türk hukukunda 1934 yılında çıkarılan 2510 sayılı İskan Kanunu'nda yer alan ve 2006 yılında 5543 sayılı İskan Kanunu'nu ile yeniden düzenlenen ve "muhacir" olarak adlandırılan göçmen kavramı "Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye'ye gelip bu Kanun gereğince kabul olunanlardır." şeklinde tanımlanmıştır. Ancak Türkiye 1980'lerden sonra yüzleştiği uluslararası farklı göçmen profili, 2000'li yıllardan itibaren AB'ye üyelik sürecinin zorunlu kıldığı mevzuat değişiklikleri ve 2011 yılından itibaren Suriye'den yapılan göçlerle birlikte İskan Kanunu dışında ülkeye gelen yabancılara ilişkin dört farklı uygulama hayata geçirmiştir. Bunlardan ilk üçü 1951 Mülteci Sözleşmesinde yer alan "coğrafi kısıtlama" politikasına uygun olarak uluslararası koruma statüsü sağlamaktadır. Dördüncüsü ise 2011 yılında Suriye'den gelen kitlesel göçlere uygulanan ve YUKK (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu) ile belirlenen "geçici koruma" statüsüdür.

Uluslararası koruma kapsamında belirlenen statülerden ilki "mülteci" statüsüdür. 1951 yılında imzalanan Cenevre Sözleşmesi'nin 1. maddesine uygun olarak 6458 sayılı YUKK'nun 61. maddesi sadece Avrupa Konseyine üye ülkelerden gelenleri içeren düzenleme şu şekildedir:

“Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında mülteci statüsü verilir.”

İkincisi ise YUKK'nun “Şartlı mülteci” başlıklı 62. Maddesidir. Buna göre;

“Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında şartlı mülteci statüsü verilir. Üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar, şartlı mültecinin Türkiye’de kalmasına izin verilir.”

şeklinde tanımlamıştır. Mülteci kavramında Avrupa'dan Türkiye'ye ilgili maddede sayılan nedenlerle göç edenler sayılırken; şartlı mülteci de ise başka ülkelere yerleşmek için geçici bir süreliğine Türkiye'de bulunanları kapsamaktadır. Üçüncü kavram ise ikincil koruma veya tamamlayıcı koruma olarak adlandırılan göç biçimidir. YUKK 63. maddesine göre;

“Mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen, ancak menşe ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderildiği takdirde; a) Ölüm cezasına mahkûm olacak veya ölüm cezası infaz edilecek, b) İşkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak, c) Uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarında, ayırım gözetmeyen şiddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak, olması nedeniyle menşe ülkesinin veya ikamet ülkesinin korumasından yararlanamayan veya söz konusu tehdit nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancı ya da vatansız kişiye, statü belirleme işlemleri sonrasında ikincil koruma statüsü verilir.”

denilmektedir. Bu statüde yer alabilmesi için göçmenlerin mülteci ve şartlı mülteci kapsamı içerisinde olmamaları ve bireysel olarak uluslararası hukukta var olan “geri gönderme yasağı” gereği kabul edilmektedir. Genellikle Irak, Afganistan, İran ve diğer ülkelerden gelenlerin dahil edildiği koruma türüdür.

Geçici olarak kabul edilen Suriyelilerin kalıcı olma ihtimallerinin ortaya çıkmasıyla birlikte 2013 yılında çıkarılan YUKK kapsamında Türk mevzuatına giren geçici koruma statüsü, ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye istediği halde geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak Türkiye sınırlarına gelen veya sınırı geçen yabancılara sağlanan bir statüdür. Esasında kitlesel göçlerin başladığı ilk dönemlerde Türkiye, 30/03/2012 tarihinde çıkardığı “Türkiye’ye Toplu Sığınma Amacıyla Gelen Suriye Arap Cumhuriyeti Vatandaşlarının ve Suriye Arap Cumhuriyetinde İkamet Eden Vatansız Kişilerin Kabulüne ve Barındırılmasına İlişkin Yönerge” ile süreci yönetmeye çalışmıştır. Ancak Suriye’de yaşanan insani krizin büyümesi sonucunda sınır bölgelerindeki hareketliliğin artması nedeniyle geçici koruma gibi yeni statüler geliştirilmek zorunda kalmıştır. Mevcut mevzuatta kanuni düzeyde yer almayan geçici koruma rejimi, YUKK'nun 91. maddesine istinaden çıkarılan 13/10/2014 tarihli ve 2014/6883 sayılı Geçici Koruma Yönetmeliği ile oluşturulmuştur. Bununla mülteci olmayan sığınmacıların mültecilerin yararlandıkları birçok haktan yararlandırılması esas alınmıştır. Başta barınma, beslenme, sağlık ve eğitim olmak üzere birçok temel hak ve hizmete bir ölçüye kadar erişim hakkı tanınmaktadır. Suriyeliler dışında bu haklar Suriye’den gelen vatansız Filistinliler için de uygulanmaktadır.

Geçici koruma kapsamında çıkarılan Kanun ve Yönetmelik ile Suriye’den gelenlere yönelik “açık kapı” politikasına devam edilmiş ve “geri göndermeme” ilkesine de uyulmuştur. Ayrıca gelen sığınmacıların entegrasyonu için vatandaşlık hariç sağlık, barınma, istihdam, eğitim ve diğer ihtiyaçları karşılanmıştır. Ayrıca Yönetmelik kapsamında coğrafi sınırlama koşulu kaldırılmadan gelen sığınmacılara “geçici sığınma” hakkı verilerek ve mülteci statüsü edindikten sonra onlara üçüncü ülkelere yerleşme hakkı tanınmıştır (Erdoğan, 2015:317). Bununla birlikte 2021 yılında başkanlığa dönüşen Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve Göç Politikaları Kurulu kurulmuş ve göçün kurumsal yapısı tamamlanmıştır. 2015 yılından itibaren Suriye’den gelen kitlesel göçlere karşı uluslararası kamuoyunun desteğinin zayıflaması üzerine Türkiye mültecilerin Avrupa Birliği’nin sınırlarına akın etmesine izin vermiş ve AB’nin sınırları açmaması üzerine yüzlerce sığınmacı hayatını kaybederken önemli bir bölümü de transit geçiş yapmıştı. Bunun üzerine AB, sığınmacı akışını kontrol etmek ve azaltmak için Türkiye ile işbirliğine giderek Geri Kabul Anlaşmaları yapmıştır. Ayrıca Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine İlişkin Yönetmelik ile Suriyeli sığınmacıların istihdam koşulları iyileştirilmiştir.

Türkiye’nin Suriyeli sığınmacılara yönelik oluşturmaya çalıştığı geçici koruma ve entegrasyon programları, yaşanan ekonomik kriz ve derinleşen işsizlikle birlikte kullanılan dil ve argümanla sığınmacıların varlığını tartışır hale getirmiş ve

geri gönderme politikaları gündeme gelmiştir. Buna rağmen Türk Hükümeti, tüm eksikliklerine rağmen insani ve ahlaki değer yargılarını ön planda tutarak entegrasyon sürecini sürdürmeye çalışmaktadır.

3. Araştırmanın Yöntemi

Çalışmanın bu kısmında araştırmanın deseni ve veri toplama araçları, örneklem grubu, analiz yöntemi, geçerlik ve güvenilirlik analizi çalışmalarına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Deseni ve Veri Toplama Araçları

Son 10 yılda Batman kentine göç eden Suriyeli sığınmacı ailelerin kente entegrasyon sürecinde yaşadıkları değişimleri, kültürel ve sosyal etkileşimleri ve bunların nedenlerini ortaya koyabilmek için nitel araştırma yönteminin olgubilimsel (fenomenolojik) deseninde bir araştırma tasarlanmış ve elde edilen veriler betimsel bir analizle açıklanmıştır. Farkında olunan, ancak olgulara derinlemesine bir anlayışla odaklanmayı sağlamak ve örnekleri olduğu gibi aktarmak için bu yöntem seçilmiştir. Böylece olguya ilişkin yaşanmış deneyimlerin ortak anlamını tanımlayarak sonuca gidilmeye çalışılmış ve bununla literatüre önemli katkılar sağlanması da hedeflenmiştir (Creswell, 2013).

Özellikle ailelerin yaşadıkları değişim, bu değişimin dinamikleri ve değişimlerin etkilerinin daha iyi anlaşılması nitel araştırma yöntemini tercih edilmesinde önemli hususlar olmuştur. Derinlemesine bilgilere ulaşmak, farklı görüşleri ortaya koyabilmek ve insanların anlam dünyalarına vakıf olmak için nitel araştırmalarda sık sık kullanılan "görüşme" yöntemlerinden olan odak grup görüşmesi ve derinlemesine bireysel görüşme şeklinde gerçekleştirilmiştir.

3.2.1. Bireysel Görüşmeler

Nitel araştırmalarda bireylerin araştırma konusu ile ilgili görüşlerine başvurmak önem taşımaktadır. Bu anlamda yarı yapılandırılmış görüşme formları ile bireysel görüşmeler tercih edilmiştir. Bireysel görüşmelerde katılımcıların görüşlerini açıklayabilmelerinde ve daha güvenilir bilgiler almada en önemli husus rahat hissedecekleri bir ortam yaratmaktır. Bu durum yarı yapılandırılmış görüşmelerin amacına hizmet etmesini de kolaylaştırmaktadır. Yine özellikle göç eden bireylerin deneyimlerini ve kaygıları anlatabilecek kişiler ile görüşmek güvenilir bilgiler elde etmede önemli bir faktördür. Bu anlamda görüşülen kişinin kendini iyi ifade eden biri olmasının yanında ve araştırmacının görüşülen kişiler doğru ve eşit bir ilişki ve statü farkını yaşamayacağı bir ortam kurması önem taşımaktadır.

Araştırma grubunun içinde, farklı özellikte ve statüde bireylerin yer almasından dolayı görüşme formu esnek ve araştırmanın amacından kopmayacak şekilde hazırlanmıştır. Görüşme formlarında bireye ve ailesine ilişkin bilgilerin yanı sıra Suriye'deki yaşamları ve göç sürecine ilişkin sorular sorulmuştur. Görüşme sürecinin ikinci ve önemli bölümü ise Türkiye'ye göç ettikten sonra yaşadıkları deneyimlere odaklanılmıştır. Bu bölümde bireylerin farklı konulardaki (ekonomi, eğitim, dil, aile içi ilişkiler, sosyal ve kültürel) değişimler üzerinde durulmuştur.

Görüşme sürecinde araştırmacılar katılımcılar ile farklı dillerde görüşmeler gerçekleştirmiştir. Türkçe ifade etmede sorun yaşamayan bireyler ile Türkçe, diğer katılımcılarla da ana dilleri (Kürtçe ve Arapça) ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Anadili Kürtçe olanlar ile görüşmeler araştırmacılar tarafından yapılmıştır. Anadili Arapça olanlar ise ailede Türkçe bilenlerden çeviri desteği alınmıştır.

3.2.2. Odak Grup Görüşmeleri

Bireysel görüşmelerle ortaya çıkması mümkün olmayan görüş ve fikirlerin daha hızlı ve doğal bir ortamda ortaya çıkarmak için ayrıca odak grup görüşmeleri yapılmıştır. Yine grup üyelerinin ortak bir etkileşimle fikir ve anlam üretmesi mümkün olabilmektedir. Bu anlamda araştırma için ayrıca odak grup çalışması yapılmış ve bireysel görüşmelerdeki yarı yapılandırılmış sorular odak grup görüşmelerindeki katılımcılara sorulmuştur.

3.3. Araştırmanın Katılımcı Grubu

Araştırmada katılımcıların belirlenmesinde "kolay ulaşılabilir durum örnekleme" yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem emek, zaman ve parasal açıdan ortaya çıkabilecek ve araştırmanın sonucunu etkileyebilecek olağan sınırlılıklar sahiptir. Ancak örneklemin kolay ulaşılabilir olması bu yöntemin tercih edilmesinde etkili olmuştur (Büyüköztürk vd., 2021). Ailelerin yaşadıkları değişimi ele almak için ailesi ile gelen ve göç sonrasında ailesi ile yaşamaya devam eden bireyler görüşmelere dâhil edilmiştir. Bu kapsamda sekiz Suriyeli ile aile ortamında derinlemesine bireysel görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bireysel görüşme yapılan bireylerin ailenin farklı aktörleri olmasına dikkat edilmiştir. Bir kısmı görüşmeciler ebeveynlerden oluştuğu gibi bir kısmı ailedeki diğer yetişkin bireylerden seçilmiştir. Ayrıca çalışmada herhangi bir eğitim almayan bireyler yanı sıra doktora seviyesinde eğitimi olan bireyler de dâhil edilmiştir. Araştırmacılar Batman Üniversitesi'nde okuyan Suriyeli öğrenciler üzerinden katılımcılara ulaşmış ve iletişime geçilmiştir. Araştırma hakkında bilgi verildikten sonra görüşmeyi kabul eden katılımcılar çalışmaya dâhil edilmiştir.

Araştırmaya dâhil edilen katılımcıların özellikleri Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Bireysel Görüşme Yapılan Katılımcıların Bilgileri

Kod Adı	Cinsiyet	Yaş Grubu	Eğitim	Meslek
Halil	Erkek	20-30	Üniversite	Özel Sektör
Hatice	Kadın	20-30	Üniversite	Öğrenci
Mustafa	Erkek	40-50	İlkokul	İnşaat işçisi
Sedat	Erkek	40-50	İlkokul	İnşaat işçisi
Yusuf	Erkek	30-40	Doktora	STK çalışanı
Abdullah	Erkek	30-40	İlkokul	İnşaat işçisi
Ayşe	Kadın	20-30	Üniversite	Özel sektör
Sultan	Kadın	20-30	Üniversite	Öğrenci

Yine Batman ilinde ikamet eden ve Suriyelilerin toplandıkları ve zaman geçirdikleri kahvehanede dört Suriyeliden oluşan bir odak grup çalışması yapılmıştır. Odak grup görüşmesine katılan katılımcıların özellikleri ise Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Odak Grup Görüşmesi Yapılan Katılımcıların Özellikleri

Kod Adı	Cinsiyet	Yaşı	Eğitim	Meslek
Rıdvan	Erkek	50-60	Okur-yazar	Esnaf
Ahmet	Erkek	30-40	İlkokul	İnşaat işçisi
Diyar	Erkek	30-40	İlkokul	İnşaat işçisi
Kadir	Erkek	40-50	Ortaokul	Serbest

3.4. Veri Analizi, Geçerliliği ve Güvenirliği

Verilerin analizi sürecinde ilk adım ses kayıt cihazı ile kaydedilen görüşmelerin araştırmacılar tarafından yazılı metinler haline getirilmesidir. Daha sonra yazılı görüşme metinleri betimsel analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Betimsel analizde elde edilen verilerin işleme süreci dört aşamadan geçmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Birinci aşamada görüşmeler sonucunda bir çerçeve oluşturulmuş ve hangi temalar altında düzenleneceği belirlenmiştir. İkinci aşamada elde edilen metinler okunmuş ve araştırmanın amacına uygun şekilde bölümlere ayrılmıştır. Üçüncü aşamada söz konusu veriler tanımlanmış, alıntılar belirlenmiş ve alt temalara ayrılmıştır. Son aşamada ise alt temalar üst temalarla birleştirilmiş ve açıklamalar ile anlamlandırılmıştır. Verilerin analizi sonucunda dört ana tema oluşturulmuştur. Bunlar; ailede yaşanan sosyo-kültürel değişimler, yeni ekonomik düzen ve gelire uyum, eğitimde ve eğitim kurumuna bakış açısından yaşanan değişimler ve çocuklarda yaşanan hızlı uyumdur.

Nitel araştırmalarda örneklemelerin kabul edilebilir büyüklükte olması, inandırıcılığı ve araştırmacının yetkinliği gibi unsurlar geçerliliği ve güvenirliliğini test etme açısından önemlidir (Creswell, 2013; Krefting, 1991). Bu çalışmada bulgular sunulurken bir kavramın ve/veya düşüncenin kaç defa tekrar ettiği frekanslarla ifade edilerek sıralanmış, katılımcıların görüşleri çarpıcı ve yansız bir şekilde yansıtmak amacıyla da sık sık doğrudan alıntılara yer verilmiş ve görüşülen bireyler kod isimlerle açıklanmıştır.

3.5. Etik Hususlar

Araştırma için öncelikle Batman Üniversitesi Etik Kurulu’ndan (03.03.2023 tarihli toplantı ve 2023/02-12 nolu karar) izin alınmıştır. İzin sürecinden sonra çalışmaya başlanmıştır. Nitel araştırmalarda bilimsel etik ilkelerinden en önemli kısımlarından biri katılımcıların konu ile ilgili bilgilendirilmesi ve görüşme sürecinde haklarına ilişkin farkındalıklarının oluşturulmasıdır. Bu bağlamda katılımcılar ile görüşülmeden önce çalışma hakkında bilgi verilmiş ve istenmediği sorular karşısında cevap vermeme hakkının olduğu söylenmiştir. Görüşmeye başlamadan önce gönüllü onam formu okutulmuş ve imzalatılmıştır. Ayrıca ses kayıtları ile ilgili izin istenmiş ve izin verilen görüşmelerdeki ses kayıtları güvenilir şekilde muhafaza edilmiştir. Yine katılımcıların kimliklerine ilişkin bilgilerin gizli kalınması için her katılımcıya kod isim verilmiş ve yaşları gruplar ile kategorize edilmiştir.

4. Bulgular ve Tartışma

Suriyeli sığınmacıların yaşadıkları değişimleri etkileyen birçok faktör var. Bu faktörlerden biri de sığınmacıların geldikleri ülkede bıraktıkları yaşam koşullarıdır. Tüm ülkelerde ve toplumsal gruplarda olduğu gibi Suriyeliler de kendi içinde sosyal, kültürel ve ekonomik farklılıklar göstermektedir. Bu anlamda tek tip bir Suriyeli sığınmacı profilinden bahsetmek mümkün değildir (İncetahtacı, 2020). Bir kısım sığınmacılar Suriye'deki yaşamlarına olumlu etki eden koşulların ortadan kalkması ile Türkiye'de yaşamada zorluk çekmektedir. Bunun karşısında bazı sığınmacılar için Suriye'de erişemedikleri ve Türkiye'de elde ettikleri olanak ve hizmetlerin artması göç sonrası sürecin bazı konularda olumlu gerçekleşmesine neden olmaktadır. Bu anlamda katılımcıların ailelerinde yaşanan değişimlere dair fikirleri öznel yaşantıları ile ilişkilendirilmek mümkündür. Sonuç olarak niteliğine bakılmaksızın dört tema altında değişimlerin yaşandığı belirlenmiştir. İlk tema, aile içi ilişkiler, kadının konumu, komşuluk, akrabalık vb. sosyo-kültürel değişimler olmuştur. İkinci tema, değişen ekonomik koşullara ve gelire karşı ailelerin uyum gösterme süreci işlenmiştir. Üçüncü temada ailenin tüm bireylerinde eğitim kurumu ve eğitim kurumuna bakış açısında yaşanan değişime; dördüncü temada ise diğer aile üyelerine göre çocuklarda yaşanan hızlı uyuma dikkat çekilmiştir.

4.1. Ailede yaşanan sosyo-kültürel değişimler

İnsanların göç sürecinden etkilenmeleri sadece mekânsal değişimler ile sınırlı kalmamaktadır. Aynı zamanda sosyal yaşamlarını, ilişkilerini kültürlerini, yaşayış biçimlerini gittikleri bölgelere götürmeye çalışmaktadır (Adıgüzel, 2022: 3). Suriyeli sığınmacılar, kültürel farklılıklarının yanında iç savaş deneyimi ile zorunlu göçe tabi olmuş ve yaşadıkları bu deneyimin etkilerini gittikleri ülkelere taşımıştır (Karlı Çalamak ve Erdemir, 2019). Ancak süreç tek taraflı olmamakta ve göç ettikleri bölgelerin özelliklerine uyum gösterip değişim yaşamaktadırlar. Göç sürecinin ilk etapta bireyler üzerinde oluşturduğu etki, kaynak ülkeden kopuş ile hedef ülke arasında yaşadığı aidiyet sorunsalıdır. Geldikleri coğrafyada güçlü bir sosyal destek sistemine sahip olmamaları duygusal, kültürel, sosyal ve zihinsel anlamda özellikle ilk kuşakta görülen pek çok sorunun kaynağı olmaktadır (Adıgüzel, 2022: 155).

Ailelerin yaşadıkları sosyolojik değişimler irdelendiğinde ilk olarak aile içi ilişkilerde yaşanan farklılaşma olduğu dikkat çekmektedir:

“Aile içinde Suriye’ye göre daha tartışmalı geçmektedir. Bunun işsizlik ve maddi olanaklardan kaynaklandığını söyleyebilirim. Hatta tartışmaların dozunun artması bazen farklı sonuçları beraberinde getiriyor. Anne ve babanın son yedi yılda en az 20 yıllık fiziksel ve zihinsel bir değişim yaşadığı neredeyse ve bu duruma aile büyükleri ile gençler tartışmaya ve gençlerin aile büyüklerine karşı saygısızlık yapmalarına kadar gitmektedir.” (Hatice)

Diğer bir katılımcı Halil, göçün aile içine yansımalarını şu şekilde ifade etmiştir:

“Ailede karı-koca ilişkileri; akrabalarından uzak kalmaları, ekonomik sıkıntılar nedeniyle tartışma ve kavgalar artmaya başladı. Anne-babam yaşları genç olmasına rağmen (kadın:41, erkek:46) fiziksel olarak son 10 senede yaşlanmış. Saçları kırışmış ve en az 10 yaş daha yaşlı büyük görünüyor. Özellikle annem (öğretmen) ve babam (fabrikatör) eski işleri ve statüleri şimdiki durumları arasındaki farklar aile içi ilişkileri de olumsuz etkiliyor.” (Halil)

Göçmenler gittikleri ülkedeki toplumla uyum içine girip vatandaşlık alarak kamusal hizmetlerden faydalanmayı birincil amaç olarak görmektedir. Diğer taraftan menşei oldukları toplumun ve kültürün özelliklerini de yaşamak istemekte ve zaman zaman değişime dair bir direnç göstermektedir (Nas, 2018: 91). Suriyeli ailelerin akraba ve komşuluk ilişkilerinde deneyimleri zaman içinde değişimlere uğramıştır. Özellikle misafir ağırlama, komşuluk gibi ilişkilerde değişim yaşadıkları gözlemlenmiştir:

“Suriye’deki komşuluk ilişkileri daha iyi idi. Burada ilişkiler yok. Benim Suriye’deki komşum benim evi koruyabilirdi. Bir yabancı gelseydi gerekirse onu döverdi. Hırsızlıkta bile evimi kollardı. Burası öyle değil. Birbirlerine çok yabancısıdır komşular. Hırsız girse bile umursamaz. Biz de bu şekilde olmaya başladık. Komşular ile ilişkilerimizi daha soğuk.” (Mustafa)

Ayşe, Türkiye’deki aile ilişkilerinde yaşanan değişimi şu şekilde vurgulamıştır:

“Suriye’deki sosyal hayatım komşularım, akraba, arkadaş ve tanıdıklarla doluydu. Ona göre yaşıyorum. Burada yavaş yavaş yalnızlaşıyorum ve bu duruma alışıyorum.” (Ayşe)

Yusuf ise süreç ilerledikçe akrabaları ile iletişimlerinde yaşadıkları değişimlere dikkat çekmektedir. Akrabalarının farklı ülkelere yerleştiğini söyleyen Yusuf’a göre zaman geçtikçe bu fark açılacaktır:

“Türkiye’de akrabalık ilişkilerimiz çok zayıf kalıyor, akrabalar arasında iletişimin kopuk ve bu nedenle sosyal ilişkiler Suriye’dekine göre çok daha kötü diyebilirim ve ben şunu gözlemliyorum: Zaman geçtikçe bu düzelmiyor, giderek ilişkilerimiz daha fazla kopmaya başlıyor.” (Yusuf)

Yaşanan diğer bir değişim ise sığınmacıların ön yargılara göre davranmak zorunda kalmalarıdır. Bazı katılımcılara göre yerlilerin Suriyelilere yönelik tek tip bir yaklaşımı var. Bu yaklaşımlardan dolayı Türkiye’de daha muhafazakâr yaşamak zorunda kaldıklarını, rahat davrandıklarında bu durumun bir sorun olarak önlerine geldiğini ifade etmiştir. Bu anlamda muhafazakârlığın bir dayatmasına maruz kaldıklarını beyan etmişlerdir.

“Kültürel alanda giyim ve kuşamda çeşitli algılar yüzünden daha muhafazakâr takınmak zorunda kalıyoruz. Çünkü Suriyelilere yaygın bir bakış açısı var. Daha gerici gibi görüyorlar. Bundan dolayı biz de dikkat çekmemek için muhafazakâr davranıyoruz. Giyim konusunda kadınların daha çok kapalı giyiniyorlar, bunun nedenin Batmanlıların kendilerine önyargıyla bakmalarından kaynaklanıyor.” (Hatice)

Sultan ise yaşam tarzının yanında aynı şeyleri dini yaşantı için ifade eden diğer bir katılımcı olmuştur.

“Koşullarımız kötü idi ama dini olarak daha açtık. Onu da söyleyeyim. Burada daha fazla dini olarak kapanmak zorunda kaldık.” (Sultan)

Aile içinde belirgin bir şekilde gözlenen bir değişim de kadının aile içindeki konumunda yaşanan gelişmeler olmuştur. Normal şartlarda göç sürecinde dezavantajlı gruplar ve özeldede kadınlar göç sürecinde daha fazla sorun yaşamaktadırlar (Ceo, 2011). Ancak göçün nispeten daha gelişmiş ülkelere doğru olması ve göçün yarattığı sorunların azalması ile kadınların toplumsal yaşamda daha iyi şartlara sahip olması mümkün olabilmektedir (Yılmaz, 2019: 396). Bu durum aynı zamanda hedef ülkenin yaşam koşullarına entegrasyonun da bir göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Çoğu katılımcı aile içinde kadınların daha fazla güçlendiğine dikkat çekmiştir:

“Aile içi ilişkilerde önceden baba karar veriyordu, şimdi annenin daha etkin olduğunu düşünüyorum. Ancak önemli problemlerde ortak karar alırlar. Babam göçten sonra çok değişti ve davranışlarında ve aile içi ilişkilerde çok temkinli ve çekingen davranıyor.” (Halil)

Göç sürecinden değişimler geçtikçe daha belirgin bir şekilde gerçekleşmektedir. Bu konuda daha önceki göç deneyimleri göç edenlerin alıcı ülkenin toplumsal özelliklerini kazanmaya başladığını göstermektedir (Canatan, 2020: 27). Bu konuda Yusuf yaşadığı değişimi şu şekilde ifade etmiştir:

“Şimdi ben bir karşılaştırma yapmak istiyorum. Benim annemden bahsedeceğim. Mesela annem Suriye’de sadece bulaşık ile uğraşıyordu sanki başka bir rolü yoktu. Babam dışarıdaki işlerle uğraşıyordu. Eve gelince sert bir adam. Ama ben öyle bir hayatı istemiyorum burada. Babamız bizimle ilişkisi çok sertti. Ama ben eşimle daha iyiyim. Ben bulaşık da yıkıyorum. Ev işleri de yapıyorum. Yemek de hazırlıyorum. Bir eşitlik görüyorum ama bunu da sevip tercih ediyorum. Eşim sadece ev işi içi değil. Başka rolleri de olmalı. Dolayısıyla burada istediğim şekilde ailem ile ilişkilerimi geliştiriyorum ama Suriye’de anne babamın yanında olsaydım belki öyle olmazdı. Toplumda başka olacaktı ve bende toplum istediği gibi olurum. Eşim okul okudu. Üniversite bitirdi. O üniversite okurken ben çocuklara bakıyordum. Okusun istiyordum. Destek oluyordum. Bu güzel bir değişimdi.” (Yusuf)

Türkiye’de üniversite okuyan Ayşe, üniversite ile birlikte hem özgüven anlamında hem de hem toplumsal uyum değişimler geçirdiğini belirtmiştir:

“Buraya geldikten sonra üniversiteyi daha rahat okudum. Kendine güven arttı ve sorumluluk duygum daha da arttı. Suriye’de bu kadar rahat olur muydu emin değilim.” (Ayşe)

Kadınların göç sürecinde yaşadıkları deneyimler farklılaşabilmektedir. Normal şartlarda aile göçlerinde genellikle ekonomik durumlara göre şekillenmekte ve kadınlar genelde eşlerinden sonra göç etmektedir (Cooke, 2008; Banerjee, 1981). Ancak Suriye’den gerçekleşen göçün, zorunlu ve iç savaş gibi ağır bir gerekçeye dayanıyor olması hem kadınların daha fazla göç etmesine hem de aile içindeki konumunun yükselmesine neden olduğu söylenebilir. Yine Sevinç, Davran ve Sevinç (2011) tarafından yapılan çalışmada köyden kente yönelik gerçekleşen göçlerde özgürlüğünde kısıtlanmaların olduğu, evin içine hapsedilse de kent yaşamında aile içindeki bağımsızlığın arttığı belirlenmiştir. Aynı durum Suriyeli aile içindeki ilişkilere de yansıtıldığı görülmüştür. Türkiye’ye geldikten sonra kadınların aile içindeki konumlarında bir değişim gözlemlenmiştir. İncetahtacı (2020), Gaziantep’teki Suriyeliler ile ilgili yaptığı çalışmada göç ve mülteciliğin getirdiği ağır koşullara ve ataerkil yapılara rağmen kadınların yeni toplumsal yapıda deneyimledikleri yeni koşul ve temaslar ile yeni bir bilinç oluşturduğunu ve bu durumun başta iş hayatına katılım olmak üzere farklı sorunlarla baş etme stratejilerini geliştirdiğini belirlemiştir.

4.2. Yeni ekonomik düzen ve gelire uyum

İç savaştan kaynaklı olarak yaşanan göçler her ekonomik sınıftan bireylerin göç etmesine neden olabilmektedir. Aynı durum Suriyeli sığınmacılarda da geçerlidir. Ancak farklılıkların yanında savaş koşullarının oluşturduğu göç, ekonomik göçü de beraberinde getirmiştir. Suriyeliler ile ilgili yapılan çalışmalar genel olarak ekonomik koşullarının kötü olduğunu göstermektedir (Koçak ve Çelik, 2018; Sağır ve Aydın, 2020; Sönmez ve Mete, 2015; Yıldız, 2013). Aynı şekilde Suriyeli sığınmacılar ile ilgili verilere bakıldığında istihdamda artış yaşanmakla beraber (Tufaner, 2021) hala genel nüfusun altında olduğu görülmektedir. Suriyeli sığınmacılara yönelik yerli nüfusun algılarında kaynaklı olarak genelde iş piyasasına yoğun katılım gösterdikleri düşünülmektedir. Bu algının altında yatan temel faktör ilk etapta oluşan misafir algısının zaman geçtikçe yabancılar üzerinde kurulan eşitsiz ilişkilerin ve onlara sunulan olanakların lütf çerçevesinde bir ötekileştirme dönüşmesidir (Yarçı, 2018: 206; Erdoğan, Kavukçuer ve Çetinkaya, 2017: 21).

Elde edilen verilerde ekonomik değişimlerin yarattığı etkinin Suriye'deki koşullara göre şekillendiğini göstermektedir. Bu anlamda iki farklı şekilde ele almak mümkündür. Bir kısım katılımcı savaşın kendilerini ekonomik olarak olumsuz etkilediğini ve bu durumun sosyal hayatlarını yansıdığını ifade etmiştir. Suriye'de daha iyi ekonomik koşullarda bulunanlar için süreç daha zorlu geçmiş ancak zaman içinde adapte olmaya çalıştıkları belirlenmiştir:

"İş konusunda babam Suriye'deyken inşaat işlerinde boya işlerinde çalışıyordu. Göç sonrasında da hastalandı ve burada inşaat işlerinde çalışmakta zorlandı. Bu durumda ailede çalışabilecek durumda olanlar iş bulmaya çalıştı. Ailede biz çocuklar çalışmak zorunda kaldık. Bir gelirimiz var ama Suriye'deki ortama göre daha zor durumdayız." (Hatice)

Buna karşın bazı katılımcılarda daha farklı görüşler ifade edilmiştir. Bu katılımcılara göre yaşadıkları göçler iç savaşın yanı sıra aynı zamanda bir ekonomik göçtür. Katılımcılardan Abdullah, Suriye'de günü birlik yaşadıklarını, gelirlerinin kısıtlı olduğunu ancak Türkiye'de iş koşulları zor olsa bile genel olarak kazandıkları ücretlerin Suriye'ye göre iyi olduğunu dile getirmiştir. Elde ettikleri gelirin Suriye'ye göre daha rahat ve konforlu bir geçim için yeterli olduğunu söylemiştir:

"Maddi olarak burası daha iyi. 10 yıldır buradayım iş olmayan zamanlarda sıkıntı yaşıyordum. Ama üç yıldır ekonomik olarak rahatız. Yemeğimiz, içmemizde, giyimimizde, ev eşyalarında gayet iyiyiz. Biz gayet iyiyiz. Kazandığımızı harcıyoruz. Suriye'de iken durumumuz öyle değildi. Geçim zordu. Sanki ben savaş sebebiyle mi geldim? Hayır, geçim yüzden geldik. Bizim kaldığımız yerlerde çatışma falan yoktu zaten. Bize uzaktı çatışmalar. Ama yollar kapanıyordu. Tüccarlar esnaflar hep korktular, işsizlik arttı. İnsanlar korktu. Geçim zorlaştı. Düşününki günlük elli lira alıyorsunuz ama domates 20 liraya yükseldi. Enflasyon arttı. Bazen buradakiler bizimle tartışıyorlar: neden savaşmadınız diye. Ya zaten ne savaşı. Bir gün eşim ile iki tuğla yan yana koyup kir pas içinde çayımızı demledik. Öyle bir duruma girdik ki ne elektrik ne gaz ne yakıt hiçbir şey yok. İş yok. Ufak bir parası olan babasına bile vermezdi. Çok zor durumda için saklıyordu." (Abdullah)

Suriyelilerin göçten bir süre sonra Türkiye'deki iş hayatının bir parçası olduğu ve ilk etapta küçük esnaf şeklinde bazı işyerleri açmışlardır (Çelik ve Vural, 2018: 353). Ancak işletme ve çalışma kültürü açısından bazı farklılıklar gözlemlenmiş ve bu farklılıklar katılımcılarca sıklıkla vurgulanan bir husus olmuştur. Özellikle ekonomik düzendeki farklılıklar Suriyeli katılımcılarca vurgulanmakta ve onlara göre Türkiye'de iş hayatının daha yoğun ve yorucu geçmektedir:

"Buradaki iş hayatı çok yoğun. Sürekli çalışmak istiyorsunuz. Her gün çalışma... Biz Suriye'de 90 gün yazın çalıştıktan sonra keyfimize bakıyorduk. Sürekli her Cuma piknik falan yapıyorduk, dolaşıyorduk. Burada öyle bir şey yok. Burada sürekli bir çalışma hali var." (Rıdvan)

"Suriye'de en fazla yedi saat çalışıyorduk ve daha rahat bir ortamda çalışıyorduk ama Türkiye'de ise neredeyse bunun iki katı kadar çalışıyoruz." (Diyar)

4.3. Eğitimde ve eğitim kurumuna bakış açısından yaşanan değişimler

Gözlemlenen diğer bir değişim eğitim ve eğitim kurumuna bakış açısında yaşanan değişimdir. Suriyelilerin göç ile birlikte yaşadıkları sorunlarla ilgili yapılan ilk dönem bilimsel çalışmalar dil ile birlikte eğitim sorunlarının belirtilen yaygın sorunlar olduğu görülmüştür (Açıkgöz, Koyuncu ve Gökçen, 2017; Bimay, 2020b). Ancak süreç içinde entegrasyon ile birlikte yapılan kurumsal müdahalelerde eğitimin aynı zamanda bir değişim aracı olduğunu ve sığınmacıların uyumunu kolaylaştırdığını göstermektedir. Bu konuda Yusuf, eğitimi hem iş ve istihdam için hem de sosyal yaşamda kabul görme ve ötekileştirmeye karşı bir araç olarak gördüğünü belirtmiştir:

"Mesela ben eğitim olarak burada doktora yapıyorum. Suriye'de de düşünüyordum ama buraya geldikten sonra daha istekli oldum. Çünkü ben göçmenim. Kendimi göstermek ve millete kendimi kabullendirmek için eğitim açısından ya da diğer alanlarda kendimi daha yüksek seviyelere getirmem gerekiyor. Onun için burada eğitim olarak olabildiğince yükselmeye çalışıyorum. Aile olarak da öyleyiz. Çocukların eğitimi için"

burada her şeyi yapıyorum. Çünkü biz Suriye'deyken ailelerimiz anne babalarımız kaçınıcı sınıfa bile gittiğimizi bilmiyordu. Ama biz burada çocuklarımızı sürekli takip ediyoruz ve başarılı olmasını istiyor. Bu eğitimdeki başarı onların diğer çocuklar tarafından kabul edilmesini de kolaylaştırıyor. Yani burada bazı engelleri aşacak. Yerli çocuklardan saygı görecek. Belki Suriye'de olsaydık da böyle olurduk ama bence Suriye'de olsaydık daha rahat olurduk ve belki de eğitimi bu kadar önemsemezdik. Ayrımcılık burada az olmasına rağmen yine de var. Ve bu ayrımcılığa aşmak için başta eğitim olmak üzere sürekli çalışıyoruz.” (Yusuf)

Diğer bir katılımcı olan Kadir, çocuklarının okulunu önemsedğini ve bu durumun Türkiye'de karşılaşılabilecek olası sorunları azaltacağını söylemiştir.

“Benim çocuğum üç yaşında iken bile Türkçeyi çözmüştü. Anaokul ile daha iyi oldu. Bizim bazıları anaokula göndermiyor. Ama ben gönderdim. Çünkü anaokul ileride karşılaşılabilecek zorlukları aşmasına yardımcı oluyor.” (Kadir)

4.4. Çocuklarda yaşanan hızlı uyum

Göç ve sosyal değişim sürecinde kuşaklararası belirgin farklılaşmalar ortaya çıkmaktadır. Göçmenlerin uyum ve değişim süreçlerinde ilk kuşağın yaşadıkları kaygılı deneyimler sonraki kuşaklarda daha farklı ve uyuma dair daha açık ve olumlu belirtiler göstermektedir (Canatan, 2020: 11). Gerçekten de çoğu katılımcı çocuklarının bu konudaki değişiminin daha hızlı olduğuna dikkat çekmektedir:

“Zaten Suriye'ye geldiğimde çocuklarım çok küçük idi. Geldiğimde kızım küçücüktü. Şimdi 12 yaşında sekizinci sınıfa gidiyor. Biz buraya geldikten bir iki yıl sonra anaokuluna gitti. Yani Arapça zaten bilmiyorlardı. Kürtçe biliyordu ve Türkçeyi burada öğrendiler zaten. Okullarda çok başarılıdılar. 95 aldığında ağlıyorlar. Birisi ortaokula diğeri anaokulu gidiyor. Buralı gibi büyüdüler. Buranın kültürünü ve yaşam tarzına uyum gösterdiler. Bizden daha hızlı geliştiler.” (Ahmet)

“Ben de burada vatandaş olmak istiyorum. Çocuklarımda okula gitsin. Bir meslek sahibi, bir kadro sahibi olsun. Biz zorluk gördük, onlar görmesin istiyorum. Geleceğimi burada görüyorum. Suriye'ye gitmek istemiyorum. Orası çok zor. Orada kimsemiz kalmadı. Şimdi çocuklarımız Türkçeye Türkiye'ye alıştı. Oraya gidip ne yapacağız. 10 yıl oldu. Hep buraya alıştık. Biz Suriye'ye dönsek çocuklarımız mümkün değil orada yaşayamazlar.” (Mustafa)

Suriyelilerin yaşadıkları sorunlarla ilgili ilk dönem çalışmalar (Aktaş, 2018; Akşit, Bozok ve Bozok, 2015; Aykırı 2017; Levent ve Çayak, 2017; Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş, 2016; Semerci ve Erdoğan, 2018) özellikle okul yaşındaki çocukların farklı dil, alfabe, müfredat gibi özelliklerden dolayı sıklıkla sorun yaşadıklarını ortaya çıkarmıştır. Yine Suriyeli çocukların çalıştırılmaları, ihmal ve istismara uğramaları, sağlık sorunları yaşamaları gibi risklerin olduğu ifade edilmiştir (Harunoğulları, 2016; Sarvan ve Efe, 2020). Tüm bu riskler devam etmekle beraber zaman geçtikçe Türkiye'de doğan ya da Türkiye'ye geldiklerinde küçük olan çocukların uyum konusunda daha avantajlı bir duruma geçtiği söylenebilir. Türkiye'den Almanya'ya yönelik gerçekleşen göçlerde de ilk kuşakların yaşadıkları çelişkilerin ilerleyen kuşaklarda farklılaştığı ve bu içe kapanmayı aştıkları görülmüştür (Altıntaş, 2008: 90).

Sonuç ve Değerlendirme

Yaklaşık 13 yıldır devam eden Suriye iç savaşında çoğunluğunun kadın, çocuk ve yaşlıların oluşturduğu ailelerden milyonlarca insan sığınmak için ülkelerini terk etmek zorunda kalmışlardır. Göçün yaşandığı ilk andan itibaren başta Türkiye olmak üzere dünyanın birçok ülkesine beklenmeyen kitlesel göç dalgaları nedeniyle uluslararası alanda göç yönetimi açısından bazı sorunlar yaşanmıştır. Özellikle süreç boyunca asıl yükü göç kriziyle doğrudan muhatap olan ve Suriye'ye sınırdan geçen Türkiye gibi az gelişmiş veya gelişmekte olan komşu ülkeler omuzladığı için buralarda göç sonrasında ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal birçok sorun ortaya çıkmıştır. Bu nedenle göç sonrası aile inşası sürecinde her yaş ve cinsiyetten aile bireyini etkileyen psikolojik travmalar yaşanmıştır. Buradan hareketle bu çalışmada Batman'a yerleşen Suriyeli sığınmacı ailelerine yönelik değişimler ele alınmış ve elde edilen bulgulardan yola çıkılarak tespitlerde bulunulmuştur.

Bu çalışmanın araştırma bulguları dikkate alındığında genel olarak Suriye'deki iç savaştan kaçarak Türkiye'ye sığınan Suriyeli sığınmacı ailelerin göç süreci ve sonrasında sosyo-ekonomik ve bireysel birçok değişim yaşadıkları söylenebilir. Batman özelinde yapılan bu araştırmanın bulguları dikkate alındığında genellikle ailede yaşanan sosyo-kültürel değişimler, yeni ekonomik düzen ve gelire uyum, eğitimde ve eğitim kurumuna bakış açısından yaşanan değişimler ve çocuklarda yaşanan hızlı uyum süreçleri ele alınmıştır.

Genel olarak bakıldığında Suriyeli bazı ailelerde aile içi ilişkilerde ekonomik sıkıntılardan dolayı şiddetli geçimsizliklerin olduğu, aile dengesinin bozulduğu, özellikle ebeveynlerde fiziksel ve zihinsel değişmelerin hızla gerçekleştiği, karı-koca ilişkilerinde iletişimin azaldığı ve eşler arasındaki göç öncesinde yaşanan tutku ve bağlılığın azaldığı ve evliliği sorgulayan problemlerin ortaya çıktığı tespit edilmiştir. Öte yandan hem akrabalık ilişkileri hem arkadaşlık ve komşuluk ilişkilerinde de değişmeler yaşandığı ortaya çıkmıştır. Özellikle sosyal yaşamda misafir ağırlama, komşuluk gibi ilişkilerde azalma olduğu ifade edilmiştir. Sosyal hayatta komşuluk ve arkadaşlık ilişkilerinin zayıf olması aileleri yalnızlaştırmış ve bu durum entegrasyonu daha da zorlaştırmıştır. Akrabaların Batman dışına göç etmek zorunda kalmaları yalnızlaşma ve dışlanmayı daha da arttırmıştır. Ayrıca Batman'daki yerel topluluğun Suriyeli ailelere muhafazakâr ve tek tipçi yaşamı dayattığı ve bu nedenle sığınmacıların kendilerini baskı altında hissettikleri elde edilen verilerden anlaşılmıştır. Bununla birlikte ataerkil aile yapısının terkedildiği, annenin baskın olduğu ve kadının aile içindeki etkisinin daha çok arttığı tespit edilmiştir.

Göç sonrası süreçte özellikle çocukların entegrasyonunda en önemli faktör eğitim olmuştur. Sığınmacıların eğitim süreciyle istihdam olanaklarından yararlandıkları ve sosyal yaşamda daha çok kabul gördükleri anlaşılmıştır. Bunda özellikle Türkçe dilinin öğrenilmesi de etkili olmuştur. Suriyeli ailelerin uyum ve değişim süreçlerinde çocukların daha hızlı adapte olduğu ve değişime daha hızlı ayak uydurdıkları ortaya çıkmıştır. Her ne kadar sağlık, ihmal ve istismar konularına daha yatkın bir kuşak izlenimi verilse de genel anlamda çocukların entegrasyon süreci daha olumlu geçmiştir. Ekonomik anlamda ise ailelerin uyum süreçleri incelendiğinde karşımıza iki farklı aile tipi ortaya çıkmıştır. Genel olarak Suriye'den göç eden ailelerin ekonomik anlamda sıkıntı çektikleri şüphe götürmez bir gerçektir. Ancak göç öncesi süreçte zaten ekonomik darboğaz içinde olan ailelerin göç sonrasında ulusal ve uluslararası yardımlarında etkisiyle eskisine göre daha iyi bir duruma geldiği ve iş olanaklarına sahip oldukları söylenebilir. Dolayısıyla bazı aileler için göçün bir fırsata dönüştüğü ve bu nedenle geri dönüşlerin zorlaşacağı düşünülmektedir.

Suriye'de iç savaş bitse bile düşük yoğunluklu savaşın süreceği ve onun getireceği yeni göç dalgaları nedeniyle ülkelere geri dönmeleri beklenen mevcut sığınmacıların gönüllü olarak geri dönüşleri şimdilik sınırlı sayıda görülmektedir. Bu nedenle sığınmacı sorunun Türkiye'nin ve dünyanın gündemini meşgul etmeye devam edeceği anlaşılmaktadır. Göç sonrası aile inşası sürecinde araştırma bulguları çerçevesinde ortaya çıkan sorunların minimize edilmesi büyük önem arz etmektedir. Çoğu göçmen ailesinin artık kalıcı gözle baktığı yeni yaşam sürecinde göç sürecinde yaşanan aile içi tahribatların onarılması ve uzun vadede göçlerin fırsata dönüştürülerek vatandaşlık dâhil tüm statülerin yeniden değerlendirilmesi ve göçmen ailelerdeki değişmelere karşın bilinen kurumsal davranışların daha çok ön plana çıkarılması daha iyi bir yöntem olarak tercih edilmesi gerekir. Böylece yaşanan zorluklardan kaynaklanan travmaların giderilmesi ve karşılaşılan sorunların aşılması konusunda daha hızlı adım atılmış olacaktır.

Kaynakça

- Abadan-Unat, N. (2002). *Bitmeyen Göç: Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Açıkgöz, R., Koyuncu, A. A. & Gökçen A. (2017). Türkiye'deki Suriyeli Mültecilerin Yaşam Koşulları Üzerine Sosyolojik Bir Çalışma: Elazığ Örneği. *Route Educational and Social Science Journal*, 4 (4), 84-99.
- Adıgüzel, Y. (2022). *Göç Sosyolojisi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Ager, A. & Strang, A. (2008). Understanding Itegration: A Conceptual Framework. *Journal of Refugee Studies*, 21 (2), 166-191.
- Akdeniz, E. (2014). *Suriye Savaşının Gölgesinde Mülteci İşçiler*. İstanbul: Evrensel Basım Yayın.
- Akşit, G., Bozok, M., & Bozok, N. (2015). Zorunlu Göç, Sorunlu Karşılaşmalar: Hisar Köyü, Nevşehir'deki Suriyeli Göçmenler Örneği. *Maltepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 1(2), 92-116.
- Aktaş, M. (2018). Türkiye'deki Suriyeliler: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (42), 129-154.
- Altıntaş, İ. (2008). *Dış-Göç ve Din*. İstanbul: Dem Yayınları.
- Apak, H.(2014). Suriyeli Göçmenlerin Kente Uyumları: Mardin Örneği. *Mukaddime*. 5(2), 53-70.
- Aslan, G.G. & Güngör, F. (2019). Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye göç sonrası yaşadığı sorunlar: İstanbul örneği. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 1602-1632. DOI: 10.26466/opus.558512.
- Aykırı, K. (2017). Sınıf Öğretmenlerinin Sınıflarındaki Suriyeli Öğrencilerin Eğitim Durumlarına İlişkin Görüşleri. *Turkish Journal of Primary Education*, 2, 44-56.
- Banerjee, B. (1981). Rural-Urban Migration and Family Ties: An Analysis of Family Considerations in Migration Behaviour in India. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 43(4), 321-355.

- Bartram D., Poros M. V. ve Monforte P. (2017). *Göç Meselesinde Temel Kavramlar*. İtir Ağabeyoğlu Tuncay (Çev.), Ankara: Hece Yayınları.
- Bayhan, V. (2020). Türkiye'de Gençlik: Sorunlar, Değerler ve Değişimler. Mehmet Zencirkıran (Ed.), *Dünden Bugüne Türkiye'nin Toplumsal Yapısı*, Bursa: Dora Yayınları.
- Berry, J. W. (1997). Immigration, Acculturation, and Adaptation Applied Psychology: An International Review. *Applied Psychology*, (46)1, 5–34.
- Berry, J. W. (2001). A Psychology Of Immigration. *Journal of Social Issues*, 57(3), 615-631.
- Bimay, M. (2019). Suriye Krizi Bağlamında Uluslararası Göçün Yönetimi: Mardin Örneği. Zafer Gölen ve Hasan Babacan (Ed.), *Sosyal Beşeri ve İdari Bilimlerde Akademik Çalışmalar içinde* (ss. 1132-1158), IVPE.
- Bimay, M. (2020a). Onuncu Yılında Suriyeli Sığınmacıların Kente Entegrasyonu ve Gelecek Beklentileri: Batman Örneği. *Mukaddime*, 11(2), 348-381.
- Bimay, M. (2020b). Suriyeli Sığınmacıların Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Uyum Düzeylerinin Karşılaştırılması: Kilis ve Batman Örneği. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (6), 1931-1943.
- Bimay, M. (2021). Yükseköğretimde Okuyan Suriyelilerin Eğitim Sorunları ve Beklentileri: TRC3 Bölgesi (Mardin, Batman, Siirt, Şırnak) Üniversiteleri Örneği. *Millî Eğitim*, 50(1), Özel Sayı/2021, 895-923.
- Boruszak-Kiziukiewicz J. & Kmita G. (2020). Parenting Self-Efficacy in Immigrant Families-A Systematic Review. *Front Psychol*, 11(985), 1-16.
- Bulut, Ş, Kayagil, T. & Karpuz N. (2016) Suriyeli Sığınmacılarla Sağlık Sektöründe Yaşanan İletişim Sorunları Üzerinde Bir Araştırma: Kilis İli Örneği, Mustafa Paksoy, Kazım Sarıçoban, Elif Yildirimci, Özcan Özkan (Ed.), *II. Uluslararası Ortadoğu Konferansları: Ortadoğu'daki Çatışmalar Bağlamında* (ss.295-313), Kilis: Kilis 7 Aralık Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2021). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. 30. Baskı, Ankara: Pegem Akademi.
- Canatan, K. (2020). *Göç Sosyolojisi*. Ankara: Eski Yeni Yayınları.
- Castles, S. & Miller, M. J. (2008). *Göçler Çağı: Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri*. Bülent Uğur Bal ve İbrahim Akbulut (Çev.), 1. Baskı, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Chambers, L. (2005). *Göç, Kimlik, Kültür*. İ. Türkmen, M. Beşikçi (Çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- Cheah, C. S. L., Leung, C. Y. Y., & Zhou, N. (2013). Understanding "Tiger Parenting" Through The Perceptions of Chinese Immigrant Mothers: Can Chinese and U.S. Parenting Coexist? *Asian American Journal of Psychology*, 4(1), 30-40. <http://dx.doi.org/10.1037/a0031217>
- Clark, R. L., Glick, J. E., & Bures, R. M. (2009). Immigrant Families over the Life Course: Research Directions and Needs. *Journal of Family Issues*, 30(6), 852–872.
- Coe, C. (2011). What is the Impact of Transnational Migration on Family Life? Women's Comparisons of Internal and International Migration in A Small Town in Ghana. *American Ethnologist*, 38(1), 148–163.
- Cooke, T. J. (2008). Migration in A Family Way. *Population Space and Place*, 14, 255-265.
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. M. Bütün & S. B. Demir(Çev.), Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Çelik, İ. A. & Vural, F. (2018). Suriyeli Mülteci Kadınların Kuma Dramı: Kilis İli Örneği. *OPUS International Journal of Society Researches*, 8(14), 341-382.
- Dedeoğlu, S. & Gökmen, Ç. E. (2011). *Göç ve Sosyal Dışlanma Türkiye'de Yabancı Göçmen Kadınlar*. İstanbul: Hiperlink.
- Duğan, Ö. & Gürbüz, S. (2018). Suriyeli sığınmacıların sosyal entegrasyonuna yönelik bir araştırma. *Electronic Turkish Studies*, 13(26), 529-546. DOI: 10.7827/TurkishStudies.14625.
- Erdoğan, M. (2015). Türkiye'ye Kitleli Göçlerde Son Dalga: Suriyeliler. Murat Erdoğan-Ayhan Kaya (Ed.), *Türkiye'nin Göç Tarihi-14. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye'ye Göçler* (ss.315-347),. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Erdoğan, M.M., Kavukçuer, Y. & Çetinkaya, T. (2017). *Türkiye'de Yaşayan Suriyeli Mültecilere Yönelik Medya Algısı*. Ankara: Özgürlük Araştırmaları Demeği.
- Fichter, J. (1990). *Sosyoloji Nedir?*. Nilgün Çelebi (Çev.). Konya: Selçuk Üniversitesi Basımevi

- Fielden, A. (2008). Local Integration: An Under-Reported Solution to Protracted Refugee Situation. *UNHCR*.
- Fix, M., Zimmermann W. & Passel, J. S.(2001). *The Integration of Immigrant Families in the United States*. Washington, DC: The Urban Institute.
- Foner, N. (1997). Göçmen Aile: Kültürel Miras ve Kültürel Değişimler. *International Migration Review*, 31(4), 961–974..
- Giorgi, A. P. & Giorgi, B.M. (2003). Tanımlayıcı Fenomenolojik Psikolojik Yöntem. PM Camic, JE Rhodes, & L. Yardley (Eds.), *Psikolojide niteliksel araştırma: Metodoloji ve tasarımda genişleyen perspektifler* (ss. 243–273). Amerika Psikoloji Derneği.
- Harunoğulları, M. (2016). Suriyeli Sığınmacı Çocuk İşçiler ve Sorunları: Kilis Örneği. *Göç Dergisi*, 3(1), 29-63.
- İncetahtacı, N. (2020). Gaziantep'teki Suriyeli Ailelerin Baş Etme Stratejileri. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 19 (2), 499-525 .
- Jabbar, S. A. & Zaza, H. I. (2014). Impact of Conflict in Syria on Syrian Children at the Zaatari Refugee Camp in Jordan. *Early Child Development and Care*, 184 (9-10), 1507-1530.
- Karslı-Çalamak, E., Tuna, M.E. & Allexaht-Snider, M. (2019, Nisan). Uncovering Refugee Families' Educational Efforts Through Multilingual Family Math Workshops. *Amerikan Eğitim Araştırmaları Derneği Kongresi (AERA)*, Toronto, Kanada.
- Koçak, H. & Çelik, A. (2018). Göç ve Mekan, Geçici Koruma Statüsündeki Suriyeliler: Sakarya İli Örneği, Rıdvan Şimşek (Ed.) *Göç Sosyolojisi, Farklı Boyutları ile Göç* (ss. 73-94). Ankara: Akademisyen Kitapevi.
- Krefting, L. (1991). Rigor in Qualitative Research: The Assessment of Trustworthiness. *The American Journal of Occupational Therapy*, 45 (3), 214-222.
- Levent, F. & Çayak, S. (2017). Türkiye'deki Suriyeli Öğrencilerin Eğitimine Yönelik Okul Yöneticilerinin Görüşleri. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(27), 21-46.
- Lévi-Strauss, C. (2012). *Modern Dünyanın Sorunları Karşısında Antropoloji*. A. Terzi (Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Miao, S. W., Costigan, C. L., & MacDonald, S. W. S. (2018). Spillover of Stress to Chinese Canadian Immigrants' Parenting: Impact of Acculturation and Parent–Child Stressors. *Asian American Journal of Psychology*, 9(3), 190-199.
- Nas, F. (2018). Göç ve Göçün Yol Açtığı Sorunlar, Rıdvan Şimşek (Ed.) *Göç Sosyolojisi, Farklı Boyutları ile Göç* (ss. 73-94). Ankara: Akademisyen Kitapevi.
- Ogburn, W. F. (1938). The Changing Family. *The Family*, 19 (5), 139–143.
- Öz, N. (2022). Suriyeli Göçmen Ailelerin Çocukları İçin Çoğunlukla İmam Hatip Liseleri Ve İmam Hatip Ortaokullarını Tercih Etme Sebepleri. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9 (2), 563-585.
- Poli, Al. (2012). Örnek Vaka Analizi: Bolonya. Ahmet İçduygu (Ed.), *Kentler ve Göç* (ss.171-216), İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Portes, A., Guarnizo, L.E. and Landolt, P. (1999). The Study Of Transnationalism: Pitfalls And Promise Of An Emergent Research Field. *Ethnic and Racial Studies*, 22 (2), 217-37.
- Sağır, A. & Aydın, E. (2020). Türkiye'deki Üniversitelerde Öğrenim Gören Suriyeli Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Profillerinin Analizi. *Adam Academy Journal of Social Sciences*, 10 (1), 153-182.
- Sarıtaş, E., Şahin, Ü. & Çatalbaş, G. (2016). İlkokullarda Yabancı Uyruklu Öğrencilerle Karşılaşılan Sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (Ek1), 208-229
- Sarvan, S. & Efe, E. (2020). Mülteci Çocuklar Ve Sorunları. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9 (1), 55-62 .
- Schaefer, R. T. (2009). *Sociology: A Brief Introduction*. 8th Edition, McGraw Hill.
- Semerci, P. U. & Erdoğan, E. (2018). Who Cannot Access Education? Difficulties of Being A Student for Children from Syria in Turkey. *Vulnerable Children and Youth Studies*, 13(1), 30-45.
- Sevinç, G., Kantar Davran, M. & Sevinç, M. R. (2018). Türkiye'de Kırdan Kente Göç ve Göçün Aile Üzerindeki Etkileri. *İktisadi İdari ve Siyasal Araştırmalar Dergisi*, 3 (6), 70-82.

- Sönmez, M.E. & Mete, M. (2015). *Türkiye'deki Suriyeli Göçmenlerin Profili ile İnsan Kaynağının Belirlenmesi ve Türkiye Ekonomisine Olası Etkileri*. Coğrafyacılar Derneği Uluslararası Kongresi Bildiriler Kitabı, 21-23 Mayıs 2015, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Tufaner, M. B. (2021). *Uluslararası Göçün Dinamikleri ve Ekonomik Entegrasyon*, Volkan Öngel, Semra Boğa, Hasan Sadık Tatlı (Ed.), *Sosyal Bilimlerde Göç*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Umberson D., Crosnoe R. & Reczek C (2010). Social Relationships And Health Behavior Across The Life Course. *Annual Review of Sociology*, 36 (36), 139–157.
- UNICEF, (2014). Türkiye'deki Suriyelilere Yönelik Aile Eğitim Programı. <https://www.unicef.org/turkiye/bas%C4%B1n-b%C3%BCtenleri/t%C3%BCrkiyedeki-suriyelilere-y%C3%B6nelik-aile-e%C4%9Fitim-program%C4%B1>.
- Waters J.L. & Yeuh, B.S.A. (2023). *Handbook on Migration and the Family*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing.
- Yarçı, S. (2018). *Sığınmacı Kimliğinde Uyum Çıkar mı?* Rıdvan Şimşek (Ed.) *Göç Sosyolojisi, Farklı Boyutları ile Göç* (ss. 73-94). Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, S., İslamoğlu, E. & İyem, C. (2017). Suriyeli Sığınmacıların Toplumsal Kabul ve Uyum Sürecine İlişkin Bir Araştırma. *Bilgi*, 19(2), 107–126.
- Yıldız, Ö. (2013). Türkiye Kamplarında Suriyeli Sığınmacılar: Sorunlar, Beklentiler, Türkiye ve Gelecek Algısı. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 16 (1), 140-169.
- Yılmaz, A. (2019). Göç ve Kadın: "Göçün Feminizasyonu" ve Kadın Göçmenlerin Durumu. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17 (1), 383-400.
- Yılmaz, V. & Gerçeker, O. (2023). Doğu Batı Eksenindeki Konum Analizi Kapsamında Van'da Göçe Karşı Alınan Tedbirlerin Değerlendirilmesi, *Uluslararası Akademik Birikim Dergisi*, 6(3), 398-412.

Extended Abstract

Aim and Scope

In recent years, it has been observed that the tendency of displacement due to compulsory reasons has increased in the world and in our country, and especially due to the Syrian civil war that has been going on for the last thirteen years, thousands of people have lost their lives and millions of people, mostly women, children and elderly families, have had to leave their countries to seek refuge. The fact that all individuals, including children, youth, women, men, adults and the elderly, are affected by this process from different angles and at different levels in families at risk of a traumatic experience with migration has necessitated a new process of family reconstruction. In this construction process, migrants are constantly moving back and forth between the culture of their birth and the culture of their settlement and face the pressure to balance between the two cultures and to choose one of them (Cheah, Leung, & Zhou, 2013). In this context, this study aims to reveal the changes in the immigrant family structure in the post-migration integration process through Syrian asylum seekers residing in Batman. In particular, it examined whether immigrant families maintain their pre-migration socio-cultural behaviors and whether they feel belonging to the new society through the change in the process of building a new family. Since 2011, the changes have been experienced by Syrian refugee families who migrated to the city of Batman in the process of integration into the city, cultural and social interactions and their causes in the context of family members in the process of new family construction.

Methods

The methodology of this study utilizes the phenomenological design of the qualitative research method in order to reveal the changes, cultural and social interactions and their reasons experienced by Syrian refugee families who migrated to the city of Batman in the last decade during the integration process into the city. Generally, this method is used to enable us to focus on phenomena that we are aware of, but with an in-depth understanding and to convey the examples as they are (Creswell, 2013). Focus group interviews and in-depth individual interviews, which are among the "interview" methods frequently used in qualitative research, were conducted with the asylum-seeker family members residing in Batman, who constitute the sample of the study, in order to reach in-depth information, to reveal different opinions and to be aware of people's worlds of meaning. In this sense, semi-structured interview forms and individual interviews were preferred. Since the research group included family members with different characteristics and status, the interview form was prepared flexibly and in a way not to break away from the purpose of the research.

Findings

There are many factors affecting the changes experienced by Syrian refugees. One of these factors is the living conditions that asylum-seekers leave behind in their country of origin. As in all countries and social groups, Syrians show social, cultural and economic differences within themselves. In this sense, it is not possible to talk about a uniform Syrian refugee profile (İncetahtacı, 2020). Some asylum-seekers have difficulty living in Turkey due to the disappearance of the conditions that had a positive impact on their lives in Syria. On the other hand, for some asylum-seekers, the increase in the opportunities and services that they could not access in Syria and that they obtained in Turkey causes the post-migration process to be positive in some aspects. Therefore, in this interaction, which is not one-sided, all members of the family may be affected differently according to the socio-economic and cultural characteristics of the regions they migrated to.

When the sociological changes experienced by families are analyzed, the first thing that draws attention is the differentiation in intra-family relations. In some Syrian families, it was found that there were severe incompatibilities in family relations due to economic difficulties, family balance was disrupted, physical and mental changes occurred rapidly, especially in parents, communication in husband-wife relations decreased, the passion and commitment between spouses that existed before migration decreased, and problems that questioned the marriage emerged. Similarly, it has been observed that there is a communication breakdown between children and parents and that unsupervised and independent children become individuals who are harmful to the environment. On the other hand, it has also been revealed that there have been changes in kinship relations, friendship and neighborhood relations. In addition, it is understood from the data obtained that the local community in Batman imposes a conservative and uniformed life on Syrian families and therefore asylum-seekers feel under pressure. In addition, it has been determined that the patriarchal family structure has been abandoned, the mother is dominant, the influence of women in the family has increased, and the roles in male-female relationships have changed. In similar studies on this subject, previous migration experiences show that migrants begin to acquire the social characteristics of the receiving country (Canatan, 2020: 27). In particular, the studies conducted by Sevinç, Davran and Sevinç (2011) and İncetahtacı (2020) revealed that the role of women in social life has changed and coping strategies have developed.

Other studies on Syrians also mention their poor economic conditions and problems in employment conditions (Koçak & Çelik, 2018; Sağır & Aydın, 2020; Sönmez & Mete, 2015; Yıldız, 2013). In addition, it is stated that they work in unskilled jobs due to prejudice and exclusion (Tufaner, 2021; Yarcı, 2018: 206; Erdoğan, Kavukçuer, & Çetinkaya, 2017: 21; Çelik & Vural, 2018). In this study, when the adaptation processes of families in the post-migration process were analyzed in economic terms, two different family types emerged. In general, it is an indisputable fact that families migrating from Syria have economic difficulties. However, it can be said that families who were already in an economic bottleneck in the pre-migration process have become better off after migration with the effect of national and international aid and have job opportunities. Therefore, it is thought that for some families, migration has turned into an opportunity and therefore returning will become more difficult.

In the early scientific studies on the problems experienced by Syrians with migration, it was seen that language and education problems were among the common problems mentioned (Açıkgöz, Koyuncu, & Gökçen, 2017; Bimay, 2020b). In this study, it was revealed that education is the most important factor in the integration of children in the post-migration process. It was understood that asylum-seekers benefit from employment opportunities through the education process and are more accepted in social life. Especially learning the Turkish language was also effective in this. In addition, in many studies, it has been stated that Syrian children often experience integration problems due to labor, neglect and abuse, health problems and especially school-age children due to different language, alphabet and curriculum (Aktaş, 2018; Akşit, Bozok & Bozok, 2015; Aykırı 2017; Levent & Çayak, 2017; Sarıtaş, Şahin, & Çatalbaş, 2016; Semerci & Erdoğan, 2018; Harunoğulları, 2016; Sarvan & Efe, 2020). However, in this study, it was revealed that children and young people adapt faster and adapt to change faster in the adaptation and change processes of Syrian families.

Conclusion

It can be said that Syrian refugee families who fled the civil war in Syria and took refuge in Turkey have experienced many socio-economic and individual changes during and after the migration process. In general, it was found that in some Syrian families, there were severe incompatibilities in family relations due to economic difficulties, family balance was disrupted, physical and mental changes occurred rapidly, especially in parents, communication in husband-wife relations decreased, the passion and commitment between spouses before migration decreased, and problems questioning marriage emerged. Similarly, it has been observed that there is a communication breakdown between children and parents and that unsupervised and independent children become individuals who are harmful to the environment. On the other hand, it has been revealed that there have been changes in kinship relations, friendship and neighborhood relations. Especially in social life, it was stated that there was a decrease in relations such as hosting guests and being neighbors. In addition, it is understood from the data obtained that the local community in Batman imposes a conservative and uniformed life on

Syrian families and therefore asylum-seekers feel under pressure. In addition, it has been determined that the patriarchal family structure has been abandoned, the mother is dominant and the influence of women in the family has increased.

Education has been the most important factor in the post-migration process, especially in the integration of children. It is understood that asylum-seekers benefit from employment opportunities through the education process and are more accepted in social life. Especially learning the Turkish language was also effective in this process. In the adaptation and change processes of Syrian families, it has been revealed that children adapt faster and adapt to change faster. In economic terms, when the adaptation processes of the families were analyzed, two different family types emerged. In general, it is an indisputable fact that families migrating from Syria have economic difficulties. However, it is seen that the families, who were already in economic bottleneck in the pre-migration period, have become better off after migration with the effect of national and international aid, and that migration has turned into an opportunity where they have job opportunities.